

Державна служба України з надзвичайних ситуацій
Львівський державний університет безпеки життєдіяльності
Навчально-науковий інститут психології та соціального захисту

ОСОБИСТІТЬ В ЕКСТРЕМАЛЬНИХ УМОВАХ

Матеріали
XI Всеукраїнської науково-практичної конференції

м. Львів, 24 травня 2024 р.

Львів – 2024

Рекомендовано до друку вченою радою Навчально-наукового інституту психології та соціального захисту Львівського державного університету безпеки життєдіяльності 25 квітня 2024 року, протокол № 5.

Рецензенти:

Жигайло Наталія Ігорівна – доктор психологічних наук, професор;
Діденко Олександр Васильович – доктор педагогічних наук, професор.

Особистість в екстремальних умовах: матеріали XI Всеукраїнської науково-практичної конференції (24 травня 2024 р., м. Львів).
Львів, 2024. 244 с.

Редакційна колегія:

доктор психологічних наук, доцент **Сірко Р. І.**;
доктор педагогічних наук, професор **Литвин А. В.**;
доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник **Руденко Л. А.**;
кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник **Вдович С. М.** (упорядник);
кандидат психологічних наук, доцент **Стельмах О. В.**;
кандидат психологічних наук, доцент **Яремко Р. Я.**

У збірнику матеріалів науково-практичної конференції розглядаються психологічні особливості професійної діяльності фахівців ризиконебезпечних професій в умовах війни; психолого-педагогічні аспекти підготовки фахівців до професійно-екстремальної діяльності; сучасний стан і перспективи психологічної реабілітації особистості в умовах воєнного стану; міждисциплінарні гуманітарні аспекти підготовки та діяльності особистості в екстремальних умовах.

Для науковців у галузі психології та педагогіки, психологів-практиків і педагогів закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання, аспірантів, ад'юнктів, докторантів.

Матеріали подано в авторській редакції.

<i>Світлана Шевцова</i>	
Чинники суїцидальної поведінки студентів у сучасному суспільстві	202
<i>Олеся Думанська, Ольга Луцишин</i>	
Фізичні, психологічні та соціальні ризики соціальних працівників..	206
<i>Анастасія Михайлецька, Роман Яремко</i>	
Статеве виховання як елемент розвитку особистості підлітка	208
<i>Роксолана Лачин</i>	
Вплив соціальних мереж на психічне здоров'я людини	210
<i>Анастасія Метьолкіна</i>	
Психологічні аспекти процесу прийняття рішень в умовах невизначеності та ризику	214
<i>Роксолана Лачин</i>	
Теоретичне та емпіричне дослідження впливу стилю батьківського виховання на формування самооцінки підлітків	216
<i>Анжела Фітьо, Максим Шмега</i>	
Чинники професійних ризиків для працівників соціальної сфери	220
<i>Марта Стек</i>	
Психологічні особливості задоволеності життям здобувачів вищої освіти в умовах воєнного часу	224
<i>Наші автори</i>	235
<i>Інформація про наукових керівників</i>	243

**ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПРОЦЕСУ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ
В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ ТА РИЗИКУ**

Необхідною та достатньою умовою виникнення ризику є ситуація невизначеності [1]. Ситуацією невизначеності є сукупність обставин і умов, за яких можливі зміни стану об'єкта ризику стають абсолютно непередбачуваними. Ризиком є ймовірність втрати підприємством частини своїх ресурсів, недоодержання доходів чи поява додаткових витрат у результаті здійснення певної виробничої та фінансової діяльності [2]. Діяльність, пов'язана з подоланням невизначеності в ситуації неминучого вибору, в процесі якої є можливість кількісно й якісно оцінити ймовірність досягнення припустимого результату, невдачі, й відхилення від мети, є ризиком. Під час прийняття управлінських рішень в умовах невизначеності чільне місце займає людський чинник ризику.

Урахування людського чинника в оцінюванні ризиків дає змогу зрозуміти роль людини у виконанні виробничих завдань, причини помилок та необхідну інформацію для розроблення заходів зі зменшення ймовірності виникнення небажаних подій. Виокремлюють три типи схильності людей до ризику: схильність, несхильність, байдужість [3]. На схильність, байдужість чи несхильність до ризику впливає ціла низка особистісних чинників – розумових (інтелектуальних), мотиваційних, емоційних тощо. Кожен із зазначених особистісних чинників визначає суб'єктом прийняття рішення оцінки тих можливих втрат або надбань, які зумовлюють рішення та рівень ризику під час його прийняття. Отже, увесь спектр індивідуально-психологічних особливостей суб'єкта, що приймає рішення, також впливає й на вибір стратегії діяльності людини.

Здатність суб'єктів до сприйняття ризику обумовлює існування наступних видів стратегій: помірному ризику; ризикова (прийняття ризику високого ступеня); обережна (мінімізація ризику) [3]. Тоді залежно від ступеня ризику, ситуацію класифікують як ризикову, помірно ризикову та надмірно ризикову. Це обумовлює необхідність врахування чинників, пов'язаних з людиною як особистістю.

Особливостями психологічних рис суб'єктів, які приймають рішення, є ігнорування ймовірності виникнення ризику або невизначе-

ності. Так, зарубіжні фахівці Дж. Вілкокс, Е. Вілкокс, К. Коуен стверджують про наявність у суб'єкта таких психологічних якостей під час прийняття рішення: переоцінка здібностей, неправильна ідентифікація та класифікація наявної інформації; абсолютна впевненість у правильності здійсненого вибору та ігнорування інших можливостей; урахування суб'єктом вибіркової інформації під час прийняття рішень унаслідок наявних стереотипів; зосередження на обмеженому обсязі інформації внаслідок стресу або перевтоми; ухвалення відповідальним суб'єктом рішення залежить від ступеня дослідження конкретної проблеми, чіткої та логічної послідовності її ідентифікації, а також від якості наданої виконавцями інформації, тобто від комунікаційних особливостей взаємодії суб'єктів прийняття рішення; замкненість суб'єкта, пов'язана з консерватизмом та авторитаризмом в управлінні, що виявляється у несприйнятті інновацій, нездатності гнучко та швидко реагувати на зміни як у внутрішньому, так і в зовнішньому середовищі; індивідуальні психологічні властивості суб'єкта, що приймає рішення, визначають якість інформації, на якій базуються прийняті рішення. Перш за все, суб'єкт ідентифікує та сприймає інформацію, яка повністю задовольняє його потреби, тоді як поза його увагою перебуває інформація, пов'язана з цінностями та поглядами, що не притаманні суб'єкту; до уваги береться лише власний попередній досвід.

Отже, на прийняття рішення впливає низка психологічних зрушень [3]. Тому основним джерелом невизначеності є внутрішні суб'єктивні психологічні феномени, які визначають діяльність суб'єкта, який приймає рішення. Прийняття ризику на рівні самосвідомості особистості є вибором суб'єкта, що мислить, конкретної позиції в тому, який вибір є прийнятним з точки зору різних підстав для оцінювання вигод і втрат, ураховуючи відповідальність за свій вибір.

ЛІТЕРАТУРА

1. Архипов О. Є. Вступ до теорії ризиків: інформаційні ризики: моногр. К.: Нац. акад. СБУ, 2015. 248 с.
2. Балджи М. Д. Економічний ризик та методи його вимірювання. Навчальний посібник. Харків: Промарт, 2015. 300 с.
3. Економічний ризик: методи оцінки та управління: навч. посібник / Т. А. Васильєва, С. В. Леонов, Я. М. Кривич та ін.; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Т. А. Васильєвої, канд. екон. наук Я. М. Кривич. Суми: ДВНЗ "УАБС НБУ", 2015. 208 с.

Наукове видання

ОСОБИСТІТЬ В ЕКСТРЕМАЛЬНИХ УМОВАХ

Матеріали
XI Всеукраїнської науково-практичної конференції

Літературне редагування, верстка – С. М. Вдович

Львівський державний університет безпеки життєдіяльності